

Møtedato: 2. februar 2022

Arkivnr.:
2021/1557-10

Saksbeh:
Erik Arne Hansen

Dato:
25.1.2022

Styresak 5-2022

Budsjett 2022 – konsolidert

Saksdokumentene var ettersendt

Formål

Denne styresaken fremmes for å gi styret i Helse Nord RHF en tilbakemelding på om krav og føringer fra styret er fulgt opp av helseforetakene i budsjett for 2022.

I saken gis en vurdering av helseforetakenes oppfyllelse av:

- resultatkrav og omstillingsplaner
- aktivitet og prioritering

Vurderingene av konsolidert budsjett skal bidra til at virksomheten baseres på *kvalitet, trygghet og respekt*.

Bakgrunn

Styret i Helse Nord RHF vedtok budsjettpremisser for helseforetakene i *styresak 74-2021 Økonomisk langtidsplan 2022-2025 - inkl. rullering av investeringsplan 2022-2029* (styremøte 22. juni 2021) og i *styresak 130-2021 Budsjett 2022 foretaksgruppen, rammer og føringer* (styremøte 27. oktober 2021). Basert på disse premissene har styrene i helseforetakene behandlet budsjettoppleggene sine for 2022.

Beslutningsgrunnlag

Resultatkrav og omstilling

Helseforetakene har i budsjettbehandlingen lagt til grunn resultatkravene vedtatt av styret i Helse Nord RHF.

Helgelandssykehuset, Nordlandssykehuset og Finnmarkssykehuset har ikke vedtatt komplette tiltaksplaner for å løse utfordringen for 2022. I en normal situasjon ville adm. direktør tilrådet styret i Helse Nord RHF om å be helseforetaksstyrene raskt behandle komplette tiltaksplaner for å løse utfordringen. Styret i Helgelandssykehuset, styret i Nordlandssykehuset og styret i Finnmarkssykehuset har vedtatt at adm. direktør skal legge fram oppdaterte planer for å løse utfordringen i styremøter i henholdsvis januar, februar og april 2022. Adm. direktør foreslår at styret i Helse Nord RHF forelegges oppdatert status på budsjett og omstillingsplaner for 2022 i styremøtet i mars 2022.

Også i Universitetssykehuset Nord-Norge er det stor risiko i opplegget for 2022. Helseforetaket har en plan for å løse utfordringen i 2022, men deler av tiltakene er

kortsiktige og det er usikkerhet knyttet til effektene. Sykehusapotek Nord og Helse Nord IKT har vedtatt realistiske planer for sin virksomhet i 2022.

Deler av helseforetakenes utfordringer har sammenheng med bortfall av særskilte bevilgninger i forbindelse med pandemien, men størstedelen av uløste utfordringer skyldes økte kostnader uten tilhørende aktivitets- og inntektsvekst.

Helseforetakene opplyser i sine budsjettsaker å ha tiltak for i størrelsesorden 560 mill. kroner. Adm. direktør vurderer at det er usikkerhet til gjennomføringsevne og effekter av disse tiltakene i 2022, delvis som en følge av pandemien.

Sammenfattet mener adm. direktør det er svært høy sannsynlighet for at det samlede resultatkravet ikke realiseres for 2022. Konsekvensene av den manglende kontrollen med den økonomiske utviklingen i helseforetakene, vil vurderes ved rullering av foretaksgruppens økonomiske langtidsplan i juni 2022. Risikoen for å ikke nå eiers resultatkrav (balanse) er lavere, men likevel ikke ubetydelig. Høy gjennomføringsgrad av omstillingsplaner er en forutsetning for å nå eiers resultatkrav.

Helseforetakenes identifiserte omstillingstiltak er akseptable i forhold til helsefaglige krav og føringer.

Aktivitet og prioritering

I oppdragsdokumentet for 2022 framgår det at de regionale helseforetakene i 2022 skal innrette virksomheten med sikte på å nå følgende overordnede mål:

1. Styrke psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling
2. Styrke forskning, innovasjon og kompetanse og forbedre kvalitet og pasientsikkerhet
3. Sørge for rask tilgang til helsetjenester og sammenhengende pasientforløp

Også 2021 har i stor grad vært preget av Covid-19-pandemien. Planer og tiltak for 2021 har delvis blitt satt på vent eller tatt lengre tid å gjennomføre enn opprinnelig planlagt. Det er fremdeles etterslep i aktiviteten, og pasienter venter for lenge på behandling.

Aktiviteten vil også i starten av 2022 være sterkt påvirket av Covid-19-pandemien, og det er derfor usikkerhet knyttet til aktivitetsplanene og de aktivitetsbaserte inntektene. Beredskapsbehovet og pandemisituasjonen vil sterkt påvirke hvorvidt ventelistemålene realiseres. I tillegg vil nye omstillingstiltak kunne påvirke aktiviteten.

Helseforetakenes plantall for aktivitet viser et samlet aktivitetsnivå i tråd med overslagsbevilgningen for aktivitetsbaserte inntekter fra eier. Sammenlignet med tidligere år innebærer dette en vekst i aktiviteten som legger til rette for at ventetidene kan reduseres når pandemisituasjonen normaliseres. Helseforetakene har også ulike omstillingstiltak som forventes å bidra til reduserte ventetider.

Ventelistetiltak finansiert av særskilte bevilgninger fra 2021 vil delvis videreføres inn i 2022. Helse Nord RHF vil også disponere bevilgning på 19 mill. kroner til tiltak innen psykisk helsevern for barn og unge i 2022, som forventes å bidra til pasientbehandling og reduserte ventetider.

Innleie

I behandling av *styresak 134-2020 Budsjett 2021 foretaksgruppen, rammer og føringer* (styremøte 28. oktober 2020), fattet styret følgende vedtakspunkt nr. 4:
Styret viser til vedtak 13 i sak styresak 82-2020 Økonomisk langtidsplan 2021-2024 - inkl. rullering av investeringsplanen 2021-2028 og forutsetter at adm. direktør har ekstra oppmerksomhet på at forutsetningen for kostnader til bemanning og innleie, samt aktivitet, er realistisk

Ingen av helseforetakene har realistiske budsjett for innleie. Helseforetakene argumenterer med at det er mål om å redusere innleie fra firma og erstatte bemanningsbehovet med fast ansatte. Helseforetakene vurderer dermed sine lønns- og innleiebudsjetter under ett. Styret i Finnmarkssykehuset har fattet vedtak om endring av innleiebudsjetten til et realistisk nivå. Adm. direktør vil følge opp helseforetakene for å sikre at innleie budsjetteres på et realistisk nivå.

Resultatkrav og omstilling

Helseforetakene har budsjettert i tråd med resultatkravene som ble vedtatt i *styresak 74-2021 Økonomisk langtidsplan 2022-2025 - inkl. rullering av investeringsplan 2022-2029* (styremøte 22. juni 2021). Foretaksgruppen har et samlet resultatkrav på 256 mill. kroner, hvorav 166 mill. kroner er budsjettert sentralt i RHF.

Budsjettoplegget er beheftet med stor usikkerhet. Omstillingsutfordringen for å realisere resultatkravene anslås til i størrelsesorden 840 mill. kroner før signaliserte ekstrabevilgninger. Samlet utgjør dette krav til effektivisering 4,1 % av budsjettert omsetning for 2022. Helseforetakene har planlagt tiltak for i størrelsesorden 560 mill. kroner (risikovektet), og det er dermed en uløst omstillingsutfordring på nær 300 mill. kroner.

Omstillingsbehov 2022 (mill. kroner)	Omstillingsbehov	Effekt tiltak risikovektet	Uløst omstilling per 1. januar 2022	Budsjetterte driftsinntekter (mill. kroner) 2022	Omstillingsbehov i % av budsjetterte driftsinntekter
Finnmarkssykehuset HF	140	75	65	2 429	5,8 %
UNN HF	318	318	-	8 497	3,7 %
Nordlandssykehuset HF	284	120	164	5 073	5,6 %
Helgelandssykehuset HF	94	50	44	2 319	4,1 %
Sykehusapotek Nord HF	-	-	-	675	0,0 %
Helse Nord IKT	1	1	-	880	0,1 %
Helse Nord RHF (eks kjøp av helsetjenester fra HF)	-	-	-	2 387	0,0 %
Elimineringer (internt kjøp/salg)	-	-	-	-1 600	-
Sum	837	564	273	20 660	4,1 %

I tilleggspolisjon til statsbudsjettet for 2022 (Prop. 51 S (2021–2022)) er bevilgningen til Helse Nord RHF foreslått økt med 180 mill. kroner som kompensasjon for pandemirelaterte kostnader. I tillegg er det foreslått bevilget 5 mill. kroner til oppretting av utdanningsstillinger, og 3,5 mill. kroner til vaksinerings. Det er også kommunisert at tapte aktivitetsbaserte inntekter vil kompenseres. Dette vil finansiere merkostnader og tapte inntekter i 2022, men helseforetakene vil fremdeles ha betydelige uløste utfordringer i underliggende drift. Adm. direktør tar sikte på å fordele bevilgninger i styremøtet i mars 2022.

Andre forhold

Ny regjering bevilget i høst 67 mill. kroner utover forutsetningene i *styresak 74-2021 Budsjett 2022 foretaksgruppen, rammer og føringer* (styremøte 22. juni 2021), hvorav 3,2

mill. kroner til flere utdanningsstillinger for spesialsykepleiere. I *styresak 74-2021* ble det gjort flere grep for å håndtere avvik fra budsjettforutsetningene. Planlagt resultat ble redusert med 65 mill. kroner, styrets reserve ble redusert med 10 mill. kroner og helseforetakene ble underkompensert til sammen 15 mill. kroner i forbindelse med økte pensjonskostnader og prisjustering. Adm. direktør foreslår at økt bevilgning disponeres til disse formålene:

- Tilbakeføring til styrets disp 10 mill. kroner (utgjør samlet 20 mill. kroner)
- Tilbakeføring til HF knyttet til pensjon og prisjustering 15 mill. kroner
- Tilbakeføring til sentralt resultatkrav 40 mill. kroner.
- 3,2 mill. kroner til utdanningsstillinger til spesialsykepleiere.

Dette er innarbeidet sentralt i Helse Nord RHF i vedtatt budsjett. Adm. direktør tar sikte på å fordele tilbakeholdte bevilgninger til helseforetakene i styresaken i mars 2022.

Helse Nord IKT

Kostnadene til IKT-området øker i planen, og det redegjøres derfor nærmere om Helse Nord IKTs budsjettopplegg for 2022 her. I budsjettforslaget er inntektene og kostnadene økt som følge av regionale prioriteringer og planer innenfor IKT-området. Totalt er det lagt opp til en realøkning på ca. 60 mill. kroner budsjett 2022 sammenlignet med budsjett 2021. IKT-satsningen stiller store krav til omstilling og organisasjonsutvikling i helseforetakene, for at tilhørende gevinstpotensial kan tas ut.

Ved inngangen til 2021 hadde Helse Nord IKT om lag 310 årsverk. Ved utgangen av 2021 har dette steget til om lag 350 årsverk. I budsjettet for 2021 legges det opp til en gradvis økning i antall stillinger som vil gi om lag 395 årsverk ved utgangen av 2022.

Den planlagte økningen i bemanningen er knyttet til:

- Informasjonssikkerhet jf. *styresak 172-2021 Helhetlig informasjonssikkerhet, fase 2* (styremøte i Helse Nord RHF 15. desember 2021).
- Drift og forvaltning av felles kliniske systemer
- Samkom og applikasjonsstøtte
- Klientdrift

Sykehusapotek Nord

Helseforetaket har utarbeidet et budsjett i tråd med resultatkravet på + 1 mill. kroner. Budsjettopplegget har lav risiko, men også Sykehusapotek Nord påvirkes av pandemisituasjonen. Med bakgrunn i dagens situasjon har helseforetaket ikke budsjettert med overskudd i publikumsavdeling i 2022, slik det stilles krav om i oppdragsdokumentet. Adm. direktør legger til grunn at publikumsavdelingene bør planlegge med overskudd og foreslår at styret i Helse Nord RHF ber om at helseforetaket oppdaterer sitt justerte budsjett i henhold til dette.

Konsolidert budsjett

Tabellen nedenfor viser foretaksgruppens konsoliderte budsjett.

Foretaksgruppen (i 1000 kr)	Vedtatt Budsjett 2021	Konsolidert Budsjett 2022	Estimat regnskap 2021 (per nov 21)	Endring Bud 22-Bud 21	Endring Bud 22 - Estim 21
Basisramme	13 921 895	14 454 732	14 121 653	3,8 %	2,4 %
Resultatbasert finansiering	69 568	67 900	69 568	-2,4 %	-2,4 %
ISF egne pasienter	3 901 542	3 968 864	3 716 331	1,7 %	6,8 %
ISF av legemidler utenfor sykehus	190 694	213 948	205 694	12,2 %	4,0 %
Gjestepasientinntekter	91 277	94 758	91 277	3,8 %	3,8 %
Polikliniske inntekter	316 967	341 292	393 783	7,7 %	-13,3 %
Utskrivningsklare pasienter	57 528	61 077	77 528	6,2 %	-21,2 %
Inntekter "raskere tilbake"	650	0	1 400		-100,0 %
Andre øremerkede tilskudd	991 303	511 414	1 091 602	-48,4 %	-53,2 %
Andre driftsinntekter	895 764	956 854	869 200	6,8 %	10,1 %
Sum driftsinntekter	20 437 189	20 670 839	20 638 036	1,1 %	0,2 %
Kjøp av offentlige helsetjenester	1 686 041	1 459 423	1 402 883	-13,4 %	4,0 %
Kjøp av private helsetjenester	856 829	889 625	895 185	3,8 %	-0,6 %
Varekostnader knyttet til aktivitet	1 879 478	1 801 698	2 064 732	-4,1 %	-12,7 %
Innleid arbeidskraft	248 109	108 621	458 631	-56,2 %	-76,3 %
Lønn til fast ansatte	9 392 521	9 857 124	9 595 272	4,9 %	2,7 %
Overtid og ekstrahjelp	548 972	426 264	758 250	-22,4 %	-43,8 %
Pensjon inkl arbeidsgiveravgift	1 438 775	1 591 792	1 594 368	10,6 %	-0,2 %
Off. tilskudd og ref. vedr arb kraft	-515 161	-534 825	-717 576	3,8 %	-25,5 %
Annen lønn	716 836	732 524	709 333	2,2 %	3,3 %
Sum lønn og innleie eksklusive pensjon	10 391 278	10 589 708	10 803 910	1,9 %	-2,0 %
Avskrivninger	1 071 192	1 076 114	1 044 162	0,5 %	3,1 %
Nedskrivninger	0	0	0		
Andre driftskostnader	2 782 568	2 945 127	2 821 447	5,8 %	4,4 %
Sum driftskostnader	20 106 161	20 353 487	20 626 687	1,2 %	-1,3 %
Driftsresultat	331 028	317 352	11 349	-4,1 %	2696,3 %
Finansinntekter	4 544	18 130	12 544	299,0 %	44,5 %
Finanskostnader	80 000	79 663	75 321	-0,4 %	5,8 %
Finansresultat	-75 456	-61 533	-62 777	-18,5 %	-2,0 %
Ordinært resultat	255 572	255 819	-51 428	0,1 %	-597,4 %
Ekstraord inntekter					
Ekstraord kostnader					
Skattekostnad	-428	-181	-428	-57,7 %	
(Års)resultat	256 000	256 000	-51 000	0,0 %	-602,0 %

Foretaksgruppen budsjetterer med driftsinntekter på 20,7 mrd. kroner. Resultatkravene summerer seg til 256 mill. kroner og utgjør 1,2 % av samlede driftsinntekter.

Likviditet

Likviditetsplanen for 2022 er at foretaksgruppens likviditetsreserve skal reduseres med i overkant av 400 mill. kroner som følge av høye investeringer. Planlagte salgsinntekter av eiendommer er beheftet med usikkerhet.

For å håndtere nødvendig likviditet til betaling av pensjonspremier økes driftskredittrammen til Helse Nord RHF er driftskredittrammen økt fra 665 mill. kroner ved inngangen av 2021 til 1,436 mrd. kroner ved inngangen av 2022.

Etter signaliserte ekstrabevilgninger forventes likviditetsreserven å være tilstrekkelig gjennom 2022. Likviditetsframskrivninger vil som vanlig oppdateres ved rullering av økonomisk langtidsplan i juni 2022.

Likviditetsbudsjett 2022

Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	
Budsjettert resultat	256 000
Avskrivninger/ nedskrivninger	1 080 000
Endring fordring/kortsiktig gjeld som påvirker likviditet	-30 000
Diff pensjonskostnad/premie/bruk av premiefond	-363 000
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	943 000
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	
Ubrukte investeringsrammer pr 1.1.2022 estimat	-1 150 000
Investeringsbudsjett 2022	-2 188 750
Forventet ubrukte investeringsrammer 31.12.21	500 000
Salg av eiendom	261 000
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-2 577 750
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	
Opptak av ny langsiktig gjeld	1 050 000
Tilskudd fra eksterne	
Avdrag lån	-202 300
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	847 700
Netto endring i kontanter 01.01.2021-31.12.2021	-787 050
IB 01.01.2022	185 209
UB 31.12.2022, budsjett	-601 841
<i>Ramme for kassakreditt</i>	<i>1 799 000</i>

Finmarkssykehuset og Nordlandssykehuset har en presset likviditet som følge av svak økonomisk utvikling.

Øvrige helseforetak forventes å ha tilstrekkelig likviditetsreserve i 2022.

Medbestemmelse

Budsjettpremissene er drøftet med konserntillitsvalgte og -verneombud i Helse Nord RHF i to omganger:

- A. *Økonomisk langtidsplan 2022-2025 - inkl. rullering av investeringsplan 2022-2029* ble drøftet med de konserntillitsvalgte og konsernverneombud i Helse Nord RHF, den 21. juni 2021. Drøftingsprotokollen ble lagt frem for styret i Helse Nord RHF i styremøte 22. juni 2021, jf. *styresak 88-2020/6 Referatsaker* ad. Protokoll fra drøftingsmøte 21. juni 2021 ad. Økonomisk langtidsplan 2022-2025 og investeringsplan 2022-2029.
- B. *Budsjett 2022, foretaksgruppen, rammer og føringer* ble drøftet med de konserntillitsvalgte og konsernverneombud i Helse Nord RHF, den 22. oktober 2021. Drøftingsprotokollen ble lagt frem for styret i Helse Nord RHF i styremøte 27. oktober 2021, jf. *styresak 141-2020/4 Referatsaker* Protokoll fra drøftingsmøte med

konserntillitsvalgte og -verneombud 22. oktober 2021 ad. Budsjett 2022 foretaksgruppen, rammer og føringer

Konserntillitsvalgte og -verneombud blir orientert om konsolidert budsjett 2022 i møte 28. januar 2022.

Brukermedvirkning

Budsjettpremissene ble behandlet av Regionalt brukerutvalg i Helse Nord RHF i to omganger:

- A. *Økonomisk langtidsplan 2022-2025, inkludert rullering av investeringsplan 2022-2029* ble behandlet i det Regionale brukerutvalget i Helse Nord RHF, den 9. juni 2021, jf. RBU-sak 59-2021. Protokoll fra RBU-møtet ble lagt frem for styret i Helse Nord RHF i styremøte 22. juni 2021, jf. *styresak 88-2021/2 Referatsaker* ad. Protokoll fra møte i Regionalt brukerutvalg 9. juni 2021
- B. *Budsjett 2022 foretaksgruppen - rammer og føringer* ble behandlet i det Regionale brukerutvalget i Helse Nord RHF, den 10.-11. november 2021, jf. RBU-sak 107-2021. Protokoll fra RBU-møtet ble lagt frem for styret i Helse Nord RHF i styremøte 24. november 2021, jf. *styresak 161-2020/3 Referatsaker* ad. Protokoll fra møte i Regionalt brukerutvalg i Helse Nord RHF 10.-11. november 2021

Adm. direktørs vurdering

Adm. direktør vurderer at helseforetakene har hatt en krevende budsjettprosess, med stor usikkerhet knyttet til pandemien og tilhørende økonomiske forutsetninger. Direkte effekter av pandemien forventes delvis kompensert i 2022, noe som bidrar til klarere rammebetingelser å forholde seg til etterhvert.

Det er et stort avvik i underliggende drift i flere av helseforetakene. Dette avviket har blitt forsterket etter pandemien. Adm. direktør har tillit til at helseforetaksstyrene tar situasjonen på høyeste alvor og nå vedtar planer for å få utviklingen under kontroll så raskt som mulig.

Ut fra helseforetakenes foreliggende budsjetter vurderer adm. direktør det som urealistisk at resultatkravet for 2022 vil oppnås. Konsekvenser av dette vil adm. direktør komme tilbake til ved rullering av økonomisk langtidsplan i juni. Som redegjort for i *styresak 130-2021 Budsjett 2022 foretaksgruppen, rammer og føringer* (styremøte 27. oktober 2021) vil en videreføring av nåværende drift medføre at investeringer i vedtatte langtidsplan må reduseres eller utsettes. Trolig må vekstforutsetningene i planen også reduseres. Det er risiko for ikke å nå eiers resultatkrav (balanse) og adm. direktør vil følge opp helseforetakene tett for å redusere denne risikoen.

Adm. direktør vil følge opp avvik fra kravene når det gjelder innleie og øvrige risikoområder i helseforetakene.

Styret i Helse Nord RHF inviteres til å fatte følgende vedtak:

1. Styret i Helse Nord RHF tar foretaksgruppens samlede budsjett for 2022 til orientering.
2. Styret i Helse Nord RHF viser til helseforetakenes budsjettvedtak og forventer at helseforetakene snarest vedtar realistiske planer for å bringe økonomien i balanse.
3. Styret ber om adm. direktør kommer tilbake til styret med en vurdering av helseforetakenes oppdaterte omstillingsplaner og fordeling av økt basisramme i styremøtet i mars 2022.
4. Styret i Helse Nord RHF viser til vedtak i styresak 134-2020 og ber adm. direktør følge opp at helseforetakene har realistiske budsjett for innleie fra firma.
5. Styret i Helse Nord RHF ber om at Sykehusapotek Nord HF budsjetterer med overskudd i publikumsavdelinger for 2022.
6. Styret i Helse Nord RHF vedtar oppdatert resultatkrav for Helse Nord RHF på 166 mill. kroner i tråd med saksutredningen.

Bodø, den 25. januar 2022

Cecilie Daae
adm. direktør